

Posudek oponenta disertační práce s názvem:

Chalkogenidová skla dotovaná prvky vzácných zemin pro upkonverzi a jejich potenciální aplikace v oblasti fotoniky

Autor: Ing. Vít Prokop

Předložená disertační práce byla zaměřena na výzkum a vývoj nových chalkogenidových skelných luminoforů, které mohou nalézt využití ve fotonických a elektrooptických zařízeních pracujících v infračervené oblasti, jako např. lasery, upkonvertory, zesilovače, modulátory, senzory či detektory.

Hlavním cílem práce bylo studium mechanismů upkonverzní fotoluminiscence (UCPL) a stanovení parametru energetického přenosu w_{11} u atomů Er^{III} metodou kvadrurní frekvenčně rozlišené spektroskopie (QFRS) včetně určení vlivu složení a struktury u řady systematicky připravených chalkogenidových skel. Pro tento experiment byly stanoveny následující dílčí cíle:

1. Určení dynamiky zelené emise UCPL (kolem $\lambda = 550 \text{ nm}$) atomů Er^{III} , na jejich koncentraci ve skelné matici $(\text{GeS}_2)_{90}(\text{Ga}_2\text{S}_3)_{10}$. Rovněž vysvětlení vlivu rostoucí koncentrace Er na změny v UPCL mechanismech hladin Er^{III} : $^4\text{S}_{3/2}$ a $^4\text{F}_{9/2}$.
2. Studium vlivu přídavku As_2S_3 na optické vlastnosti skel $[(\text{GeS}_2)_{86}(\text{Ga}_2\text{S}_3)_{14}]_{0,225}(\text{As}_2\text{S}_3)_{0,775}$ dopovaných 0,01-1,00 at.% Er^{III} ; s ohledem na dynamiku jejich UPCL při excitaci laserem pracujícím na vlnové délce $\lambda = 980 \text{ nm}$ a $\lambda = 1550 \text{ nm}$ a měnící se poměr zelené a červené UPCL emise.
3. Porovnání změn ve struktuře a optických vlastnostech skel $(\text{GeS}_2)_{100-x}(\text{Ga}_2\text{S}_3)_x$ pro $x = 10, 14$ a $20 \text{ at.}\%$, včetně vlivu As_2S_3 . Tato skla byla dopována 0,5 at.% Er^{III} formou Er_2S_3 nebo ErCl_3 .

V teoretické části práce jsou dostatečně podrobně popsány vlastnosti vybraných chalkogenidových skel a vyzdvihnuty jejich výhodné optické vlastnosti pro vývoj nových fotonických materiálů. Je diskutována jejich fotoluminiscence a kinetika dosvitu v případě dotování lanthanoidy. Dále jsou zde teoreticky zpracovány a popsány mechanismy jejich absorpce v základním a excitovaném stavu, přenos energie a jednotlivé mechanismy lumíniscence při upkonverzi (GSA, ESA, ETU a CR). Pro popis a vysvětlení spektroskopických vlastností optických materiálů dotovaných lanthanoidy je uvedena Juddova-Ofeltova teorie. Důraz je především kladen na podrobný popis a vysvětlení zvolené hlavní experimentální metody kvadrurní frekvenčně rozlišitelné spektroskopie (QFRS). Jsou uvedeny její přednosti pro analýzu mechanismů UCPL v kombinaci s tříhladinovým modelem atomů Er^{III} .

Jak je uvedeno v experimentální části práce, tak pro dosažení stanovených cílů práce byly správným postupem připraveny objemové vzorky luminoforů o systematicky naplánovaném

složení. Pro jejich základní charakterizaci a určení optických vlastností byly zvoleny vhodné efektivní metody měření včetně modelů analýzy spektroskopických dat.

Jako vysoce přínosné považuji velký rozsah původních experimentálních výsledků a jejich podrobnou analýzu. Ta byla zaměřena především na interpretaci PL a UPCL spekter z pohledu možných mechanismů přenosu energie a jejich ovlivnění chemickým složením a strukturou luminoforů. Byly stanoveny hodnoty parametru energetického přenosu w_{11} u atomů Er^{III} a byl určen vliv koncentrace Ga_2S_3 , As_2S_3 a atomů Er ve formě Er_2S_3 nebo ErCl_3 . Z hlediska vysoké intenzity zelené UCPL emise (kolem $\lambda = 550$ nm) a praktické využitelnosti bylo na základě experimentálních výsledků určeno, že optimální luminofory mají složení $(\text{GeS}_2)_{100-x}(\text{Ga}_2\text{S}_3)_x$: 0,5 at.% Er^{III} ve formě Er_2S_3 . Dosažené výsledky, jejich diskuse a závěry svědčí o tom, že se autorovi podařilo splnit stanovené cíle disertační práce.

Připomínky:

1. K úvaze dávám, zda by bylo vhodnější psát oxidační stav erbia jako Er^{III} místo Er^{3+} v případě významněji kovalentních vazeb těchto atomů.
2. V textu disertace se podle mého názoru některé pasáže a informace nadbytečně opakují (např. v úvodní části závěru na str.114).

Tyto připomínky však nesnižují výbornou úroveň předložené práce. Autor řešil zadané téma na vysoké vědecké úrovni, jež je srovnatelná s domácím i světovým výzkumem podobných materiálů. Podle přiložené disertační práce lze konstatovat, že výsledky výzkumu byly na potřebné úrovni publikovány v zahraničních časopisech a na mezinárodních konferencích. Tyto výsledky ukazují, že autor je perspektivní vědecký pracovník. Práce je napsána dobrou češtinou se správným věcným členěním a dobrou grafickou úpravou. Proto na základě výše uvedených skutečností konstatuji, že uvedená disertační práce splňuje podmínky samostatné tvůrčí vědecké práce a obsahuje původní výsledky. Proto tuto práci

doporučuji k obhajobě.

Na autora mám následující otázky:

1. Jakým charakterem vazeb a s jakým koordinačním číslem mohou být atomy Er^{III} vázány ve struktuře připravených skel?
2. Jak případný mix různého chemického okolí atomů Er^{III} může ovlivnit tvar PL a UPCL emisní pásy?
3. Jaká je hydrolytická odolnost připravených skel?

V Praze dne 7.6.2021

doc. Dr. Ing. Martin Havlík Míka